

ФОРМУВАННЯ АДЕКВАТНОЇ САМООЦІНКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

Мороз Т.В., Лоцько М.І., Чмілевська В.Г. (м. Полтава, Україна)

Самооцінка в процесі формування професійно-значущих якостей вчителя грає виключно важливу роль. Без самооцінки важко або навіть зовсім неможливо самовизначитися в житті. Адекватна самооцінка передбачає критичне ставлення до себе, постійне примірювання своїх можливостей до вимог, які висуває життя, вміння самостійно ставити перед собою цілі, які можуть бути досягнені, суворо оцінювати хід своїх думок, їх результатів, старанно перевірити здогадки, які висуваються, вдумливо зважити всі докази «за» і «проти», відмовитися від гіпотез та версій, які не виправдалися.

На основі аналізу вимог, власних успіхів і невдач, оцінювання іншими людьми, порівняння з професіоналами відбувається розвиток самооцінки в сторону її адекватності, і разом з тим, розвивається потреба в постійному самоаналізі.

Самооцінка – це стійка інтеграція самопізнання та відношення до себе. Відомо, що самооцінка особистості не завжди є результатом чітко усвідомленої проєкції реального «Я» та «Я» ідеального. Тому виділяють такі різновиди самооцінки: завищену, нормальну та занижену. Завищена самооцінка – це переоцінка особистістю самої себе, що частіше за все призводить до егоцентризму, агресивності, втрати контакту з оточуючими: друзями, близькими, рідними, співробітниками тощо. Занижена самооцінка характеризується невпевненістю в собі, у своїх можливостях, байдужості, підвищеному рівні тривожності. Нормальна самооцінка, або адекватна, свідчить про оптимальне співвідношення можливостей та здібностей людини. Як завищена, так і занижена самооцінка можуть бути результатом внутрішнього конфлікту особистості, який виявляється у внутрішніх та зовнішніх формах [2, с. 45-50].

Адекватна самооцінка вчителя дозволяє йому:

- самореалізовуватися та самовдосконалюватись;
- об'єктивно порівнювати діяльність інших педагогів та свою;
- учитель може вдало виправляти свої помилки та знаходити шляхи їх усунення;
- публічна похвала у такого вчителя не породжує страху перед допущенням помилок;
- особистість не потребує постійної уваги до себе.

Самооцінка має вагомe значення в педагогічній діяльності. Професійне зростання вчителів залежить від ставлення оточуючих до вчителя. Воно формує самооцінку особистості, оскільки результати її діяльності можуть бути схвалені чи навпаки несхвалені тими з ким пов'язана діяльність. Педагогічна діяльність повинна ґрунтуватися на врахуванні рівня самооцінки особистості [1, с. 7-11].

Нами проведено опитування серед студентів Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка, а саме студентів психолого-педагогічного та історичного факультетів. Ми використали методику «Дослідження особистості за допомогою процедури ранжування» (за А.А. Реаном) [5, с. 82-84].

У основі дослідження самооцінки у відповідності до цієї методики – спосіб ранжування. Процедура дослідження включає дві серії. Матеріалом, із яким працюють досліджувані, є надрукований на спеціальному бланку список слів, що характеризують деякі якості особистості. Кожен з досліджуваних отримує такий бланк на початку дослідження. Завданням методики було виявити уявлення людини про якості свого ідеалу, тобто «Я» ідеальне. Для цього слова, що надруковані на бланку, досліджувані повинні розташувати у порядку надання переваги.

Кількість досліджуваних склала 40 осіб: 19 осіб з історичного факультету та 21 особа з психолого-педагогічного. Після опрацювання результатів визначено, що на психолого-педагогічному факультеті 13 осіб із завищеною са-

мооцінкою, 7 – з адекватною, 1 – з заниженою; на історичному факультеті 9 осіб з завищеною, 8 – з адекватною, 2 – з заниженою.

Причини таких результатів можуть бути різними, адже формування адекватної самооцінки безпосередньо пов'язано з проблемами виховання, навчання і розвитку, також залежить від процесу спілкування, яке починається ще з дитинства, взаєморозуміння з батьками, учителями, друзями, колегами, знайомими.

Для того, щоб мати адекватну самооцінку майбутнім вчителям необхідно:

- спрямовувати свою діяльність на досягнення кращих результатів;
- спрямовувати свої зусилля на подолання бар'єру неповноцінності;
- формувати бажання самовдосконалюватися та самостверджуватися;
- спільними зусиллями знаходити шляхи усунення проблеми, наголошуючи, що аналіз помилок є обов'язковою умовою професійного спрямування;
- студенти з заниженою самооцінкою потребують додаткової уваги до себе, тому потрібно цікавитися їхньою діяльністю;
- професійне зростання вчителів здійснюється поетапно.

Отож, нами досліджено як формується адекватна самооцінка у студентів Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка та розроблено рекомендації для формування адекватної оцінки майбутніх учителів.

Література

1. Васильченко Ю.Л. Самооцінювання як перший крок до управління часом / Ю.Л. Васильченко // Завуч. – 2010. – №9. – Вкладка. – С. 7-11.
2. Степанов В. А. Самооценка психических и физических качеств будущих учителей / В. А. Степанов // Педагогика. – 2004. – №7. – С. 45-50.
3. Литовченко А. Щоденник росту. Формуємо самооцінку першокласників / А. Литовченко, З. Шилкунова // Початкова освіта. – 2004. – №42. – С. 14-15.
4. Литвинюк Л. Педагогічне стимулювання професійного зростання вчителів із низьким рівнем самооцінки / Л. Литвинюк // Рідна школа. – 2004. – №11. – С. 31-33.
5. Методики самопізнання майбутнього лідера: [збірник тестових методик] / Упоряд. М. В. Гриньова, Ю. П. Кращенко, Н. В. Беляєва – Полтава: Видавець Шевченко Р. В., 2011. – 116с.

СПІВПРАЦЯ ДІТЕЙ, БАТЬКІВ ТА ВЧИТЕЛІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

*Нечипоренко М.Г. (м. Одеса, Україна),
Нечипоренко Л.М., Данилова Г.О. (с. Нерубайське, Україна)*

Вивчення природничих дисциплін учнями неможливо обмежити тільки підручниками, вони мають вивчати реальні об'єкти, що оточують їх у навколишньому світі [3,4]. Цей процес може відбуватися серед природи, у шкільних кабінетах, на дослідних ділянках, в домашніх умовах разом з батьками під керівництвом вчителя. Надзвичайно важливим є пропедевтичний етап природничої освіти, сконцентрований у курсі «Природознавство». Одним з основних завдань цього курсу є розвиток в учнів пізнавального інтересу до вивчення предметів природничого циклу, формування ключових компетенцій, зокрема і загальнопредметних, до яких належать загальнонавчальні і спеціальні уміння й способи діяльності щодо вивчення природи, формування емоційно-цілісного ставлення учнів до навколишнього середовища на основі знань про природу [5,3]. Вважаємо за доцільне збільшити обсяг завдань, винесених на практич-